

Observatori Ciutadà
contra la corrupció

NOTES INFORMATIVES

PROPOSTA EUROPEA RELATIVA A LA PROTECCIÓ DELS DENUNCIANTS DE CASOS DE FRAU I CORRUPCIÓ

El mes d'abril de 2018, la Comissió Europea va presentar una proposta de Directiva encaminada a assegurar la protecció dels *whistleblowers*, això és, els que alerten, informen i denuncien fraus i actuacions il·lícites en l'àmbit públic i privat.

El risc existeix: en qualsevol organització, privada o pública, gran o menuda, poden registrar-se activitats il·lícites i abús de Dret, que poden adoptar formes diverses, com a corrupció, frau, pràctiques abusives o negligència, i que si no es resolen poden ocasionar greus perjudicis a l'interés públic. Les persones que treballen en una organització o hi estan en contacte per raons laborals, sovint són les primeres a tindre coneixement de tals fets i, per tant, es troben en una posició privilegiada per a informar als qui poden abordar el problema.

No obstant això, sovint no s'atreveixen a comunicar aquests fets per temor a represàlies. Per aquest motiu la importància de brindar una protecció eficaç als denunciants en honor de salvaguardar l'interés públic és cada vegada més reconeguda, tant a escala europea com internacional.

L'objectiu d'aquesta Directiva és, per tant, establir normes mínimes comunes per a la protecció de les persones que denunciïn les activitats il·lícites o abusos de Dret.

Analitzem a continuació els aspectes més rellevants d'aquesta proposta normativa.

Denunciants protegits

La norma estableix la protecció dels “informants emprats en el sector privat o públic que hagen tingut coneixement d'informació sobre infraccions en un context laboral”.

D'aquesta forma, l'àmbit subjectiu d'aplicació queda limitat als treballadors, per la qual cosa, almenys en la redacció inicial, la norma no arreu la protecció de tots els ciutadans de la Unió.

Sector privat i públic afectat

La Directiva estableix la necessitat que els Estats membres vetllen perquè les entitats jurídiques dels sectors privat i públic establisquen vies internes i procediments de notificació i tramitació de denúncies, així com que se n'asseguren de l'adequat compliment.

Les entitats que es veuran afectades per aquesta obligació són:

- Àmbit privat:
 - Mercantils amb 50 o més empleats, o que facturem almenys 10 milions d'euros anuals.
 - Empreses que operen en l'àmbit dels serveis financers, o que a causa de la seua activitat, siguen vulnerables al blanqueig de capitals o al finançament del terrorisme.
- Àmbit públic:
 - Administració de l'Estat, regional i provincial.
 - Municipis de més de 10.000 habitants.
 - Altres entitats de Dret públic.

Procediments de denúncia i tramitació de denúncies. Registre

La proposta de normativa estableix dos nivells per a la realització de denúncies:

- **Intern**, efectuant el treballador la denúncia davant els mecanismes de la mateixa entitat en la qual desenvolupa la labor i en la qual ha observat el comportament sospitós o il·lícit.
- **Extern** comunicant tals fets a l'autoritat designada per a rebre denúncies de conformitat amb el que es disposa en aquesta Directiva.

Així, de manera **interna**, les entitats públiques i privades hauran d'adoptar les mesures següents, encaminades a establir vies internes i procediments de notificació i tramitació de denúncies:

- Creació de vies confidencials per a la recepció de denúncies.
- Designació de la persona o del servei competent per a tramitar les denúncies.
- Tramitació diligent de les denúncies per la persona designada, i s'estableix a més un termini màxim de 3 mesos per a comunicar a l'informant el seu estat.
- Oferiment d'informació clara i fàcilment accessible sobre els procediments i sobre com i en quines condicions poden presentar-se denúncies davant les autoritats.

Les denúncies podran presentar-se tant en paper com de forma telemàtica, oral o telefònica.

En l'àmbit de les **denúncies externes**, la proposta de Directiva estableix que els Estats membres designaran les autoritats competents encarregades de rebre i tramitar denúncies, i vetllaran a més perquè aquestes:

- Establisquen vies externes de denúncia independents, autònomes, segures i confidencials.
- Informen el denunciante sobre la tramitació de la denúncia en un termini raonable, no superior a 3 mesos, o a 6 mesos en casos necessàriament justificats.
- Transmeten la informació continguda en la denúncia als òrgans o organismes competents de la Unió, segons siga procedent, perquè es continue investigant, quan això estiga previst pel Dret nacional o de la Unió.

Disposa igualment la Directiva que els informants estan obligats, en general, a **utilitzar les vies internes en primer lloc**; si aquestes vies no funcionen o no pot esperar-se que funcionen raonablement, podran informar les autoritats competents, i, **en última instància, el públic i els mitjans de comunicació**.

Es crearà així mateix un **registre de les denúncies** rebudes.

Protecció dels informants

S'estableix en la Directiva la prohibició de represàlies contra els denunciants, imposant l'obligació als Estats membre d'adoptar les mesures necessàries per a evitar-les. Especialment:

- Es proporcionarà al denunciante informació i assessorament independent i gratuït sobre els procediments i recursos disponibles per a la protecció contra represàlies.

- No es considerarà que les persones que denuncien o facen una revelació pública hagen infringit normativa o cap pacte relatiu en haver de guardar secret.
- En els processos judicials relatius als perjudicis patits pels informants, correspondrà a la persona que haja adoptat la mesura de represàlia provar que el perjudici no va ser conseqüència de la denúncia, sinó que es va basar en motius objectius.
- Els informants tindran accés a mesures correctores contra represàlies.
- Tindran assistència jurídica gratuïta en els processos penals i en els processos civils transfronterers, de conformitat amb la Directiva (UE) 2016/1919 i la Directiva 2008/52/CE del Parlament Europeu i del Consell 63.

Quant als interessats, això és, els afectats per la denúncia efectuada per l'informant, la Directiva assegura igualment l'obligació dels Estats membres d'assegurar-ne l'exercici del dret a la tutela judicial efectiva, a la presumpció d'innocència i al dret de defensa, així com a la protecció de la seua identitat (en cas de no ser coneguda pel públic) mentre la investigació estiga en curs.

Sancions

Finalment, la Directiva estableix la necessitat que els Estats membres prevegen sancions per a les persones físiques o jurídiques que dificulten o entorpiquen de qualsevol manera la presentació o tramitació de les denúncies, prenguen represàlies contra els informants o incomplisquen el deure de confidencialitat de la identitat.

De la mateixa manera, s'hauran de preveure sancions per als que presenten denúncies o efectuen revelacions falses, malicioses o abusives.

Situació actual de la Proposta

Actualment aquesta proposta de Directiva es troba en tramitació davant el Parlament Europeu, i s'ha efectuat el Dictamen del Tribunal de Comptes.

[Més informació sobre la proposta de Directiva](#)